

Souhrnná výkonnost ekonomiky

- Značné strukturální změny v 1. pololetí 2010**

Charakteristickým rysem makroekonomického vývoje České republiky v 1. pololetí 2010 bylo vystřídání hospodářského poklesu a stavu deprese z předchozího roku a přechod k hospodářskému růstu a do období mírného ekonomického zotavení. Podněty v jednotlivých sektorech na straně tvorby zdrojů a jednotlivých poptávkových složek na straně užití zdrojů se značně lišily. Produkce, zejména průmyslová, výrazně rostla, zahraniční obchod zbožím se zvyšoval mimořádně rychle, zaměstnanost dále klesala a úhrn mezd a platů v poměru k HDP se snižoval, což našlo svůj odraz ve spotřebitelských výdajích domácností. Průvodním jevem vývoje byly meziroční strukturální změny, větší na straně užití než na straně tvorby zdrojů. V úhrnné poptávce i nabídce výrazně posílila vnější poptávka i vnější nabídka a více oslabil domácí efektivní nabídka než domácí realizovaná poptávka.
- Změna struktury HPH – posílil kvartenární sektor**

Vytvořená hrubá přidaná hodnota (dále jen HPH) v běžných základních cenách 1 616,3 mld. Kč byla meziročně nepatrně nižší (o 1,1 mld. Kč), když negativně působil na tuto změnu růst náročnosti produkce na spotřebovaný meziprodukt. O výše uvedeném úbytku HPH rozhodlo výlučně snížení úhrnné cenové hladiny, neboť reálně bylo dosaženo přírůstku. Tento úbytek představuje tak kombinaci pozitivního vlivu přírůstku objemu (o 37,6 mld. Kč) a negativního vlivu poklesu cen (o 36,7 mld. Kč). Pololetní struktura zdrojů se letos změnila v neprospěch sekundárního sektoru (z 38,7 % na 37,8 %) a ve prospěch kvartenárního¹ sektoru (z 35,3 % na 36,1 %). Podíl terciárního sektoru na HPH zůstal nezměněný (24,1 %) a pouze o 0,1 p. b. se zvýšil podíl primárního sektoru (na 2,0 %).
- Značný růst HPH ve zpracovatelském průmyslu**

Reálně se HPH meziročně zvýšila o 2,3 %, z toho více ve 2. (o 3,3 %) než v 1. čtvrtletí (o 1,3 %). Po sezónním očištění HPH rostla mezičtvrtletně reálně v 1. čtvrtletí o 0,8 % a ve 2. čtvrtletí o 0,6 %. Největší vliv (1,2 p. b.) na pololetní zvýšení HPH měl sekundární sektor s růstem 3,2 %. V něm zpracovatelský průmysl výrazně rostl (o 5,3 %) a stavebnictví značně pokleslo (o 5,8 %). Druhý největší příspěvek (0,7 p. b.) ke zvýšení HPH měl kvartenární sektor s růstem 2,6 %. V něm nejvíce rostla HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (o 4,9 %).
- O růstu HPH rozhodla produktivita práce**

Celková zaměstnanost 5 104,5 tis. osob (v pojetí národních účtů) za 1. pololetí 2010 se meziročně snížila o 1,5 % a je důkazem zpožděné reakce na vývoj souhrnné výkonnosti ekonomiky. Produktivita práce měřená HPH ve stálých cenách na jednoho pracovníka vzrostla meziročně o 3,9 % a výlučně přispěla ke zvýšení HPH. Z titulu růstu produktivity práce dosáhl (v cenách 2000) přírůstek HPH 50,4 mld. Kč a pokles zaměstnanosti vedl k jejímu úbytku ve výši 19,4 mld. Kč.
- Změna struktury ve prospěch spotřeby při mírném přírůstku hodnoty HDP**

Hodnota HDP v kupních cenách 1 803,3 mld. Kč byla meziročně vyšší o 9,4 mld. Kč, k čemuž výlučně přispěl přírůstek čistých daní. Jejich podíl na HDP se meziročně zvýšil o 0,6 p. b. (na 10,4 % v 1. pololetí 2010). Zároveň došlo k výrazným strukturálním přesunům, takže zcela odlišně se na zvýšení hodnoty HDP podílely základní výdajové složky. Uvedený přírůstek HDP se skládá z přírůstku výdajů na konečnou spotřebu ve výši 18,1 mld. Kč, z úbytku výdajů na tvorbu hrubého kapitálu (5,3 mld. Kč) a z úbytku čistého vývozu (3,4 mld. Kč), když přírůstek celkového dovozu převýšil přírůstek celkového vývozu. Přírůstek hodnoty HDP se rovněž skládá z pozitivního vlivu přírůstku jeho objemu (33,4 mld. Kč) a negativního vlivu implicitního deflátoru (24,0 mld. Kč). Hodnotová struktura HDP se meziročně změnila ve prospěch výdajů na konečnou spotřebu o 0,6 p. b. (na 71,5 % v 1. pololetí 2010) a v neprospěch výdajů na tvorbu hrubého kapitálu o 0,3 p. b. (na 22,6 %), z toho zejména výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu (o 1,5 p. b. na 20,7 %). Podíl čistého vývozu se snížil o 0,3 p. b. na 5,9 %.
- K růstu HDP nejvíce přispěl čistý vývoz**

HDP se zvýšil meziročně reálně o 2,0 %, v tom v 1. čtvrtletí o 1,0 % a ve 2. čtvrtletí o 3,0 %. Po sezónním očištění HDP rostl reálně mezičtvrtletně v 1. čtvrtletí o 0,4 % a ve 2. čtvrtletí o 0,9 %. Meziroční míry změn jednotlivých výdajových složek a jejich vliv na HDP byly v 1. pololetí 2010 velice rozdílné. Výdaje na konečnou spotřebu se

¹ Kvartenární sektor zahrnuje OKEČ J až P podle CZ-NACE, ver. 1.1 (OKEČ).

zvýšily o 1,0 % a přispěly k růstu HDP 0,8 p. b. Z nich spotřebitelské výdaje domácností vzrostly o 0,6 % s vlivem 0,3 p. b. Z jednotlivých skupin nejrychleji rostly výdaje na předměty krátkodobé spotřeby (o 1,5 %). Zdrojem zvýšení spotřebitelských výdajů domácností je mírný růst jejich disponibilního důchodu a značný pokles jejich hrubých úspor. Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se snížily o 0,6 % s vlivem – 0,2 p. b.; z nich přitom značně klesly výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (o 5,3 %) s vysokým negativním vlivem (1,5 p. b.). Zároveň to znamená, že pozitivní příspěvek tvorby zásob dosáhl 1,3 p. b. Z hlediska věcného členění kapitálových výdajů se nejvíce snížil objem ostatních strojů a zařízení (o 10,6 %). Za nimi následovalo snížení objemu ostatních budov a staveb (o 5,2 %), přičemž se zvýšily výdaje do obydlí (o 2,9 %). K růstu HDP nejvíce přispěl čistý vývoz (1,4 p. b.), kdy pozitivní vliv celkového vývozu (14,7 p. b.) převýšil negativní vliv celkového dovozu (13,3 p. b.).

- **Změna úhrnné poptávky a nabídky – posílil vnější sektor**

Souhrnná poptávka a nabídka se vyznačovaly strukturálními změnami mezi vnitřním a vnějším sektorem. Zatímco v 1. pololetí předchozího roku posílil domácí sektor a jeho převaha na úhrnné poptávce i nabídce se zvýšila, v letošním 1. pololetí značně posílil vnější sektor, více na nabídkové straně. V 1. pololetí 2010 se meziročně snížil podíl domácí realizované poptávky na úhrnné poptávce o 2,3 p. b. (na 55,0 %) a podíl domácí efektivní nabídky na úhrnné nabídce o 2,6 p. b. (na 58,5 %). O stejné p. b. se zvýšil podíl vnější poptávky a nabídky. Krytí domácí poptávky domácí nabídkou pokleslo o 0,2 p. b. (na 106,4 %). Krytí vnější poptávky vnější nabídkou se snížilo o 1,2 p. b. (na 108,5 %).

- **Při značném růstu úhrnné poptávky klesla domácí poptávka**

Objem úhrnné poptávky se meziročně zvýšil o 6,6 %, na což měl výlučný vliv (7,0 p. b.) růst vnější poptávky. Zbývajících 0,4 p. b. negativního vlivu připadlo na pokles domácí realizované poptávky o 0,7 % a z ní především na tvorbu hrubého fixního kapitálu (0,7 p. b.). Na meziroční zvýšení objemu úhrnné nabídky o 6,7 % měl vysoko převládající vliv (6,3 p. b.) růst vnější nabídky. Zbývajících 0,4 p. b. pozitivního vlivu připadlo na mírné zvýšení domácí efektivní nabídky (o 0,8 %). V tom příspěvek růstu HDP dosáhl 1,0 p. b. a negativní vliv tvorby zásob činil 0,6 p. b.

- **HDD roste pomaleji než HDP**

Znehodnocení národní práce při ekonomických transakcích na zahraničních trzích plynoucí z nepříznivých směnných relací vedlo v 1. pololetí 2010 k obchodní ztrátě 23,6 mld. Kč. Ve srovnání s obchodním ziskem (31,2 mld. Kč) před rokem to znamená výraznou negativní změnu, která se projevila v úrovni i ve vývoji hrubého domácího důchodu (dále jen HDD). Zatímco v 1. pololetí 2009 se HDD snížil reálně meziročně méně než HDP (o 1,4 p. b.), letos došlo k opačnému pohybu, když HDD se zvýšil pouze o 0,6 %, což znamená méně než dosažený růst HDP o 1,4 p. b. Vzhledem k tomu, že obchodní ztráta ze směnných relací byla v letošním 2. čtvrtletí podstatně větší než v 1. čtvrtletí, rozdíl ve 2. čtvrtletí 2010 mezi rychlejším růstem HDP (3,0 %) a pomalejším růstem HDD (1,4 %) byl podstatně větší než v 1. čtvrtletí (1,3 p. b.).

- **Snížení míry úspor i financování výdajů na THK z vnějších zdrojů**

Vývoj bilance důchodů, výdajů a kapitálových transakcí ukazuje, že v 1. pololetí 2010 převyšoval sklon ke spotřebě nad sklonem k úsporám a že převýšení výdajů na tvorbu hrubého kapitálu (dále jen THK) nad hrubými národními úsporami (dále jen HNÚ) bylo letos menší než před rokem. Důvodem byl větší hodnotový přírůstek konečné spotřeby než hrubého disponibilního národního důchodu (dále jen HDND) a větší úbytek výdajů na THK než HNÚ. HDND za 1. pololetí 2010 dosáhl výše 1 686,9 mld. Kč a jeho meziroční přírůstek 17,0 mld. Kč byl větší o 7,6 mld. Kč než přírůstek HDP. Byl to výsledek nižšího odlivu čistých plateb výrobním faktorům do zahraničí. Tento odliv (116,4 mld. Kč) v poměru k HDP dosáhl 6,5 %. Vzájemný poměr HDND a HDP se zvýšil o 0,4 p. b. (na 93,5 %). HNÚ 396,9 mld. Kč v 1. pololetí 2010 byly meziročně nepatrně menší (o 1,1 mld. Kč), čemuž prospělo jen o málo větší zvýšení výdajů na konečnou spotřebu než zvýšení HDND. Dosažená míra úspor (23,5 %) byla meziročně nižší o 0,3 p. b. Přes výrazný úbytek výdajů na THK a snížení míry investic o 0,6 p. b. (na 24,1 %) se záporné saldo národních běžných transakcí s nerezidenty snížilo o 4,2 mld. Kč (na –9,5 mld. Kč). Výsledkem těchto pohybů byl pokles míry financování výdajů na THK z cizích zdrojů o 1,0 p. b. (na 2,3 %).